

شناخت تهدیدات ناشی از جرایم سازمان یافته علیه

امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران

دکتر ابراهیم حسن بیگی^۱ و دکتر عبدالله هندیانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۲/۱۷

تاریخ اصلاح: ۱۳۸۹/۰۷/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۱۲/۱۵

چکیده:

زمینه و هدف: امنیت همواره یکی از دغدغه‌های انسان و جوامع بشری محسوب شده و نظر به افزایش اهمیت آن در جوامع، ابزار، شیوه‌ها و رویکردهای ایجاد و حفظ آن دست خوش تحولات حیرت آوری گردیده است. طی سالیان اخیر، امنیت عمومی که برآیندی است از کارکرد عناصر و متغیرهای متداخل و مؤثر در حوزه‌های عمومی حیات مانند حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی در جامعه؛ وجه بارزتری به خود گرفته و به طور ملموسی به حوزه مطالعات و تحقیقات امنیتی در کشور راه یافته است؛ از سوی دیگر اقدامات شبکه‌های مجرمانه و تشکیلات بزهکارانه در عرصه بین‌المللی و داخلی که تهدیدی علیه سلامت جامعه به شمار می‌روند، ایجاد سطح مطلوبی از امنیت عمومی برای شهروندان را به چالش کشیده و مبارزه قاطع و بازدارنده با آن را ضروری ساخته است. این تحقیق قصد دارد با شناسایی تهدیدات ناشی از این جرایم برای امنیت عمومی کشور، به تحقق چنین امری کمک نماید.

روش: این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی بوده و به دو شیوه اسنادی و پیمایشی انجام گرفته است. پایایی پرسشنامه محقق ساخته با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ محاسبه گردیده و به منظور تعیین روایی از روش ترستون استفاده شده است. داده‌های جمع‌آوری شده به کمک آزمون‌های تحلیل واریانس یک‌طرفه و چندمتغیره، تحلیل مسیر و رگرسیون‌های چندمتغیره تحلیل گردیده‌اند. نرم‌افزارهای لیزرل و SPSS نیز برای این منظور مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

یافته‌ها: مهم‌ترین تهدید ناشی از جرایم سازمان یافته، انواع قاچاق می‌باشد و شاخص‌های امنیت عمومی، شامل مولفه‌های نهادی، ذهنی، ارزشی و مادی می‌باشند که بین وضعیت کلی مؤلفه‌های مختلف امنیت عمومی، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری: مهم‌ترین ویژگی‌های جرایم سازمان یافته به ترتیب اولویت شامل ابزار حمایتی، فعالیت‌های مجرمانه، سازمان بزهکار و انحصارطلبی تعیین که شاخص‌های هر یک نیز احصا گردیده است.

کلیدواژه:

جرایم سازمان یافته Organized crimes، امنیت عمومی Public security، تهدید Threat.

□ استناد: حسن بیگی، ابراهیم؛ هندیانی، عبدالله (۱۳۹۰). شناخت تهدیدات ناشی از جرایم سازمان یافته علیه امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی*، ۶ (۲)، ۲۴۲-۲۶۵.

۱. دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی

۲. عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی (نویسنده مسئول)

مقدمه

امنیت همواره یکی از دغدغه‌های انسان و جوامع بشری بوده و نظر به افزایش اهمیت آن در جوامع، ابزار، شیوه‌ها و رویکردهای ایجاد و حفظ آن دست خوش تحولات حیرت‌آوری گردیده است. در بین مباحث مربوط به امنیت و ابعاد و سطوح آن، امنیت عمومی از جایگاه خاصی برخوردار بوده است و طی سالیان اخیر، این سطح از امنیت که برآیندی است از کارکرد عناصر و متغیرهای متداخل و مؤثر در حوزه‌های عمومی حیات مانند حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی در جامعه؛ وجه بازتری به خود گرفته و به طور ملموسی به حوزه مطالعات و تحقیقات امنیتی در کشور راه یافته است؛ از سوی دیگر اقدامات شبکه‌های مجرمانه و تشکیلات بزهکارانه در عرصه بین‌المللی و داخلی که تهدیدی علیه سلامت جامعه به شمار می‌رود، ایجاد سطح مطلوبی از امنیت عمومی برای شهروندان را به چالش کشیده و مبارزه قاطع و بازدارنده با آن را ضروری ساخته است. جرایم سازمان‌یافته با مصادیق و تبعات مخرب خود، شامل انواع قاچاق اعم از انسان، اسلحه، اعضای بدن، اقلام فرهنگی و تمدنی، مواد مخدر، مشروبات الکلی و...، پولشویی و سایر جرایم مرتبط، مستلزم تدوین قوانین شفاف و کارآمد به‌منظور مبارزه قاطع و بازدارنده و ایجاد سطح مطلوبی از امنیت عمومی برای شهروندان می‌باشد. با توجه به اهمیت این دسته از جرایم و ویژگی‌های جمهوری اسلامی ایران در سطح منطقه، شناخت تهدیدات ناشی از جرایم سازمان‌یافته علیه امنیت عمومی و تبیین شاخص‌های امنیت عمومی، ویژگی‌های جرایم سازمان‌یافته و مهم‌ترین تهدید این دسته از جرایم بر امنیت عمومی ایران، نیازمند توجه و مطالعه است.

این تحقیق قصد دارد با شناسایی تهدیدات ناشی از این جرایم برای امنیت عمومی کشور، به تحقق چنین امری کمک نماید. لازم به تأکید است که در این حوزه تحقیقات اندکی انجام گرفته و این حوزه آنچنان که در خور توجه و دارای اهمیت است توجه محققان را به‌خود معطوف نداشته و انتظار می‌رود، تحقیق حاضر در جهت فراهم نمودن بستر لازم برای مبارزه هر چه مناسب‌تر با تهدیدات جرایم سازمان‌یافته در کشور و ایجاد فرصت بهره‌گیری مدیران سطح راهبردی کشور برای برنامه‌ریزی‌های کلان خود در این امر، گام کوچکی بردارد.

امنیت عمومی: به رغم نبود تعریف مشخص و واحدی از امنیت، باید تأکید کرد که امنیت، عنصر تأثیرگذاری بر کلیه اعمال، رفتارها و تصمیم‌گیری‌های انسان می‌باشد. اهمیت امنیت، چنان است که برخی از اندیشمندان در بررسی شکل‌گیری جامعه و گذار انسان به جامعه سیاسی و تشکیل دولت، آن را به‌عنوان عامل محوری در نظر گرفته و هدف از تشکیل دولت را صیانت از آن دانسته‌اند. اندیشمندان علوم راهبردی، امنیت را این‌گونه تعریف می‌کند: «وجود شرایط مبتنی بر حفظ و برقراری اقداماتی که کشور

را از اعمال نفوذ دشمن مصون نگه دارد» (برژینسکی، ۱۳۶۹، ص ۱۲).

امنیت دارای سطوح جهانی، بین‌المللی و ملی است؛ برخی امنیت داخلی و خارجی را سطوحی از امنیت ملی نام می‌برند و همچنین امنیت داخلی را به امنیت دولت، امنیت عمومی و امنیت فردی تفکیک می‌کنند که در بهترین حالت، امنیت عمومی سهم عمده‌ای از امنیت داخلی را به خود اختصاص داده و در بدترین وضعیت امنیت دولت سهم عمده‌ای از امنیت داخلی را شکل می‌دهد. امنیت عمومی بر بُعد درونی امنیت تأکید دارد و یا به عبارت دیگر بر ایجاد آرامش و نظم داخلی تکیه می‌کند. مقوله امنیت عمومی نسبی بوده، از یک سو به تعاریفی بستگی پیدا می‌کند که در مورد عوامل مخل امنیت عمومی ارائه می‌شوند و از سوی دیگر به احساس کلی مردمی بر می‌گردد که با مقوله مزبور درگیر هستند (فرخجسته، ۱۳۸۰، ص ۳۴۸) و وضعیتی است که در آن مناسبات اجتماعی بین افراد، نهادهای مدنی و بوروکراسی دولتی از ظهور، توسعه و نهادینه شدن فسادهای مختلف صیانت شده و در نتیجه شاهد کاهش ضریب ناامنی علیه افراد از ناحیه عملکرد سایر بازیگران درون جامعه باشیم (افتخاری، ۱۳۸۰، ص ۴۰-۵۰). امنیت عمومی یکی از بارزترین وجوه بالندگی یک اجتماع و بسترساز رشد و توسعه و ثبات جامعه می‌باشد. استقرار امنیت عمومی در یک جامعه نیازمند ساختاری است که در آن حداقل عناصری چون عدالت اجتماعی، تأمین و رفاه اجتماعی، اشتغال، عدم استبداد، آزادی و حاکمیت مردم و مشارکت کامل آن‌ها، توزیع دانایی و اطلاعات در جامعه، عدم اختلال اجتماعی، استفاده از نیروی فرهیختگان و دانایان، سازگاری اجتماعی و... وجود داشته باشد (نونزاد، ۱۳۷۷، ص ۴۵).

مطالعات امنیتی معاصر، مباحث امنیت عمومی را مانند امنیت ملی یا امنیت بین‌المللی مورد توجه قرار نداده و این مفهوم از نارسایی و توسعه‌نیافتگی بیشتری نسبت به سایر مفاهیم و سطوح امنیتی برخوردار است و اگرچه کانون مرکز مطالعات امنیتی به سطح امنیت ملی تمرکز یافته است اما طی سالیان اخیر، امنیت عمومی، وجه بارزتری به خود گرفته و به طور ملموسی به حوزه مطالعات و تحقیقات امنیتی در کشور راه یافته است؛ امنیت عمومی مفهومی است که نظر به تحدید بعد نظامی امنیت ملی، بیش از حد در حال گسترش بوده و به ویژه در قرن حاضر دارای اهمیت بسیاری در بخش‌های گوناگون زندگی شده است. امروزه امنیت عمومی از جمله ملزومات اساسی برای توسعه پایدار یک جامعه به شمار می‌رود (صدیق‌سروستانی، ۱۳۷۵، ص ۱۱۶). استقرار و ثبات امنیت عمومی برآیندی است از کارکرد عناصر و متغیرهای متداخل و مؤثر در حوزه‌های عمومی حیات انسان‌ها مانند حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی جامعه. تداوم کارکرد مطلوب این عناصر رمز بقاء و ثبات امنیت عمومی محسوب می‌شود و در مقابل، اختلال و نابسامانی در کارکرد هر یک از عناصر مؤثر در تأمین امنیت، سبب ظهور و بروز وضعیتی

نامطلوب می‌گردد که بحران نامیده می‌شود (بلندیان، ۱۳۷۹).

مرجع امنیت عمومی دارای سه بعد است که عبارتند از:

◆ بعد مادی شامل حیات مادی و معنوی، آسایش، اموال، حیثیت و اعراض مردم؛

◆ بعد ذهنی شامل نظم عمومی و اخلاق حسنه؛

◆ بعد نهادی شامل پلیس و سایر نهادها مانند امداد رسان‌ها.

تأمین‌کننده امنیت عمومی: پیچیدگی مسائل امنیتی تأمین آن را به صورت ساده یا طبیعی مشکل می‌کند. بدیهی است در جهان امروز نمی‌توان یک شخص یا یک نهاد خاص اجتماعی - سیاسی را تأمین‌کننده امنیت دانست و مجموعه‌ای از عوامل می‌تواند چنین نقشی را بر عهده بگیرد. در برخی از نظریات که جنگ مهم‌ترین تهدید امنیتی تلقی می‌گردد، دولت به طور عام و نیروهای مسلح به شکل خاص وظیفه تأمین امنیت را بر عهده دارند. همچنین در سطح امنیت عمومی، معمولاً از پلیس به عنوان مهم‌ترین تأمین‌کننده امنیت نام برده می‌شود. در مقابل می‌توان از نقش مردم، گروه‌ها، سازمان‌ها و جمعیت‌ها در تأمین امنیت یا تأمین امنیت به صورت مشارکتی سخن گفت. به عبارت دیگر ممکن است امنیت از بالا به پایین، پایین به بالا یا با الگوی دیگر تأمین شود (ره‌پیک، ۱۳۸۵، ص ۸۶). اهم متولیان امنیت عمومی را می‌توان حکومت و نهادهای قدرت رسمی، پلیس و دستگاه عدالت، در موارد خاص نیروی نظامی، مردم، سازمان‌های غیررسمی، نهادهای فرهنگی، اجتماعی و نهادهای دولتی مرتبط با موضوع دانست.

هدف امنیت عمومی: در امنیت عمومی هدف ایجاد نظم و آرامش عمومی، تثبیت حاکمیت قانون و مقررات در جامعه و تضمین منافع عمومی و خصوصی است. هم چنین به جهت ارتباط آن با سایر سطوح امنیت با تأمین امنیت عمومی، تأمین و تحقق امنیت در سایر سطوح از جمله سطوح بالادستی تسهیل می‌شود. با توجه به ارتباط معنادار امنیت عمومی با امنیت داخلی، پایداری امنیت عمومی بخش عمده‌ای از تأمین امنیت داخلی را محقق می‌سازد. به نوعی می‌توان اهداف امنیت عمومی را این‌گونه برشمرد: مصونیت جانی افراد از تجاوز و تعدی، مصونیت عرض، آبرو، ناموس و شخصیت افراد از تجاوز و تعدی، مصونیت مالی افراد جامعه از تجاوز دیگران، امنیت شغلی و معیشتی افراد، حفاظت و رعایت حقوق مشروع فردی و اجتماعی یا حقوق انسانی، حفظ ارزش‌ها، هنجارها، مبانی اساسی، ایدئولوژی، اخلاق انسانی، رشد، فضایل، اخلاقی و انسانی، ایجاد احساس امنیت و از بین رفتن هر گونه هراس و ترس، وجود احساس رضایت و اطمینان خاطر نسبت به شهروندان، دولت‌مردان، نهادهای مسئول، دولت و فقدان ترس، اجبار و تهدید، حاکمیت قانون و مقررات در جامعه، استقرار نظم و انضباط در جامعه و تحکیم اقتدار و ثبات اجتماعی.

تهدیدات امنیتی عمومی: تهدید، وضعیتی است که در آن خطر جدی نسبت به ارزش‌های مهم درک می‌شود. مهم‌ترین ارزش‌ها در حوزه امنیت، مرجع امنیت است، بنابراین، تهدیدات امنیتی عمومی را باید تهدیداتی دانست که به طور جدی و اساسی و وجوه سه‌گانه مرجع امنیت عمومی را به مخاطره می‌اندازند (افتخاری، ۱۳۸۵، ص ۲۷). نکته مهم آن که بسیاری از تهدیدات امنیتی عمومی منشأ داخلی دارند هر چند تهدیدات با منبع خارجی نیز در مواردی امنیت عمومی را مخدوش می‌نماید. در عین حال، ممکن است برخی گروه‌های خاص یا حتی دولت‌ها با استفاده از عوامل خارجی یا داخلی اقدامات مجرمانه‌ای در کشوری دیگر طراحی و اجرا کنند. مسئله دیگر آن که تهدیدات با آسیب‌ها ارتباط مستقیم دارند. به این معنا که هر چه آسیب‌های سیستم بیشتر باشد، تهدیدات نیز افزایش می‌یابد. ویژگی حوزه امنیت عمومی آن است که محیط شکل‌گیری تهدیدات و آسیب‌ها در آن تقریباً یکسان است. به همین دلیل گاه مجرم را بیمار می‌خوانند یا به جای تأکید بر جرم‌شناسی از قربانی‌شناسی بحث می‌کنند. این امر پیچیدگی مدیریت امنیتی عمومی را دشوارتر از سایر سطوح امنیتی می‌کند. به دلیل گستردگی محیط امنیتی، تهدیدات در حوزه امنیت عمومی، ابعاد متنوعی دارد. گاهی ممکن است نوع رژیم سیاسی یا تصمیمات حاکمان مرجع امنیت عمومی، به ویژه بعد مادی مرجع را مخاطره اندازد و جان یا آزادی‌های مشروع یا اموال مردم را نابود کند.

جرایم سازمان‌یافته: پلیس بین‌الملل در تعریفی جرم سازمان‌یافته را سازمان پیچیده و انعطاف‌پذیری می‌داند که با بهره بردن از تمامی شرایط، در پاسخ به تقاضای مشتریان، اقدام به ارائه کالا یا خدمات ممنوعه خاصی می‌کند (پالمر و اولیسادی، ۱۹۹۱).^۱ مشخص کردن محدوده جرایم سازمان‌یافته و انواع فعالیت‌های آن به علت ماهیت پنهان و زیرزمینی بودن آن کار آسانی نیست. اما اغلب توسط گروه‌ها و سازمان‌هایی انجام می‌شوند که دارای تشکیلات و بنیه قوی مالی می‌باشند. به طوری که دارای تعدادی از این سازمان‌ها چندین برابر بودجه برخی از کشورها است و تأثیر شگرفی نیز بر اقتصاد، سیاست و فرهنگ جوامع می‌گذارد.

جرایم سازمان‌یافته در نیمه دوم قرن بیستم در مقطعی که جامعه بین‌المللی درگیر اختلاف ابرقدرت‌ها و جنگ سرد بود، هم‌زمان با پیشرفت فناوری‌ها و گسترش مبادلات بازرگانی توسعه یافتند (سلیمی، ۱۳۸۲، ص ۱۷۰). برخلاف بسیاری از تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های امنیتی دیگر، جرم سازمان‌یافته فراملی مشتمل بر شرارت و بزه‌کاری است. آنچه که این جرایم را بسیار خطرناک می‌سازد آن است که این‌گونه سازمان‌های تبهکار معمولاً به ثروت و قدرتی دست می‌یابند که گاهی از ثروت و قدرت

حکومت‌ها نیز فراتر می‌رود در نتیجه این گروه‌ها می‌توانند حاکمیت قانون را در هر کشوری، با خطر مواجه سازند (پتراکیس، ۱۹۹۵).^۱ جرم سازمان یافته را شاید نتوان به صورت منفرد مورد توجه قرار داد بلکه بیشتر باید آن را به‌عنوان مجموعه‌ای از جرایم مختلف در نظر گرفت که به دلیل زمینه‌ای که در آن‌ها ارتکاب می‌یابند، به‌عنوان سازمان یافته در نظر گرفته می‌شوند لذا بسیاری از بزه‌ها مانند قاچاق مواد مخدر، اسلحه اشیاء تاریخی، تجارت انسان به‌ویژه کودکان و زنان، برده‌داری، فحشاء، تروریسم بین‌المللی پول‌شویی، فساداداری و ارتشاء، تقلب مالی و مالیاتی، جرایم رایانه‌ای و... حجم بزرگی از بزه‌کاری را تشکیل می‌دهند که مرزها را در می‌نوردند و با فرهنگ‌ها و زبان‌های متفاوتی ارتباط می‌یابند و لذا شاید آغاز هزاره سوم هیچ پدیده‌ای در برابر عدالت کیفی مهم‌تر از جرایم سازمان یافته محسوب نمی‌شود (پیکازرژ، ۱۳۶۴، ص ۳۱).

جرایم سازمان یافته در ایران: جرایم سازمان یافته به صورت مستقل توسط قانون‌گذار در کشور مورد توجه قرار نگرفته است؛ صرفاً در مواردی به واسطه تبانی و دخالت بیش از یک نفر در ارتکاب اعمال مجرمانه، باعث تشدید مجازات گردیده و یا در موارد خاصی بدون توجه به ابعاد و ویژگی‌های جرم سازمان یافته برخی از مصادیق آن را به صورت ناقص، جرم‌انگاری نموده است. با عنایت به این امر، مصادیق جرم سازمان یافته در حقوق کیفری ایران: ایجاد باند و تشکیلات با هدف اختلال در نظام صادراتی درون کشور، سرقت و ربودن مال غیر به صورت دسته‌جمعی، کلاهبرداری، ایجاد، اداره یا عضویت در دسته‌های برهم زننده امنیت کشور یا قیام‌کننده علیه حکومت، جعل مسکوکات و اسکناس‌های رایج داخلی، جعل اسناد سجلی و شناسنامه، هتک حرمت اموال غیرمنقول، قاچاق مواد مخدر، تخلفات باندى تعزیرات حکومتی برشمرده شده اند.

شاخصه‌های فعالیت و سازمان جرایم سازمان یافته: جرم سازمان یافته از لحاظ فعل مجرمانه سازمان یافته و نه به‌عنوان یک گروه سازمان یافته مجرمانه دارای ویژگی‌هایی به این شرح می‌باشد: فراملی بودن فعالیت مجرمانه، شدید بودن فعالیت مجرمانه، اعمال خشونت و یا تهدید به خشونت، چرخه جنایی فعالیت مجرمانه، منفعت‌طلبی و سودجویی فعالیت‌های مجرمانه و شاخصه‌های سازمان مجرمانه فراملی را: سازمان‌یافتگی و یا ساختار دارای سلسله مراتب، غیر ایدئولوژیک بودن سازمان یا گروهی که مرتکب جرم می‌شود، عدم محدودیت زمانی و مکانی فعالیت، محدودیت، ارتکاب فساد اداری، وجود قواعد الزام‌آور، انحصارطلبی دانسته‌اند.

جرایم سازمان یافته و تهدیدات امنیت عمومی: تهدیداتی که در آغاز قرن بیست و یکم امنیت ملی و بین‌المللی را مورد مخاطره قرار داده است، هرچند نسبت به خطرات دوران جنگ سرد غیرمستقیم و نا آشکار

تراست، لیکن در عین حال عمومی تر و غافلگیرانه تر است. یکی از جدی ترین این تهدیدات جدید و پیچیده، تهدیداتی است که جرایم سازمان یافته فراملی برای جوامع مختلف ایجاد می کند. جرایم سازمان یافته در نیمه دوم قرن بیستم در مقطعی که جامعه بین المللی درگیر اختلاف ابرقدرت ها و جنگ سرد بود، هم زمان با پیشرفت فناوری ها و گسترش مبادلات بازرگانی توسعه یافتند. در واقع به دلیل توجه جهان به سایر امور، آنان را از تهدید نوبنی به نام جرایم سازمان یافته بازداشت و موجبات گسترش این گونه جرایم خطرناک را در جامعه بین المللی فراهم نمود. از جمله عوامل رشد جرایم سازمان یافته می توان پیشرفت های گسترده تکنولوژیکی و توسعه اقتصادی از یکسو و تحولات سریع و تغییر رژیم های سیاسی جهان به خصوص پس از پایان جنگ سرد و فروپاشی جهان سوسیالیسم از سوی دیگر دانست (سلیمی، ۱۳۸۲، ص ۱۷۰).

برخلاف بسیاری از تهدیدات و آسیب پذیری های امنیتی دیگر، جرم سازمان یافته فراملی مشتمل بر شرارت و بزه کاری است. آنچه که این جرایم را بسیار خطرناک می سازد آن است که این گونه سازمان های تبهکار معمولاً به ثروت و قدرتی دست می یابند که گاهی از ثروت و قدرت حکومت ها نیز فراتر می رود در نتیجه این گروه ها می توانند حاکمیت قانون را در هر کشوری، مواجه با خطر سازند. برای مثال کار تل مدلین^۱ در کلمبیا که بخش اعظم قاچاق و توزیع کوکائین را در سطح جهان در اختیار دارد از سازمان عظیمی برخوردار است که می توان گفت برای خود دارای ارتش و سیاست خارجی شبیه کشورهای مستقل می باشد. این کارتل با پول عظیمی که در اختیار دارد می تواند مأموران دولتی را بخرد و آنان را به همکاری وادارد (پتراکیس، ۱۹۹۵).^۲ تهدیدات ناشی از این جرایم را می توان در حوزه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و امنیتی قابل توجه دانست.

تهدیدات سیاسی: به طور کلی سازمان های بزه کار، ثبات قدرت سیاسی و پایه های حاکمیت را در جوامع سیاسی و در نتیجه در عرصه بین المللی سست و متزلزل می نمایند. البته این تهدیدات در کشورهای در حال توسعه و جهان سوم بسیار عمیق تر و شگرف تر از کشورهای توسعه یافته می باشد. تأثیرگذاری جرایم سازمان یافته بر قدرت سیاسی حاکم بر کشورهای توسعه یافته به صورت غیرمستقیم و نامحسوس می باشد که به صورت های مختلفی محقق می گردد، لیکن نتیجه و برآیند نهایی این تهدیدات سست کردن پایه های مردم سالاری است. در برخی از کشورها، گروه های سازمان یافته به صورت مستقیم نیز با ابزارهایی که در اختیار دارند که در حکومت های ضعیف و کشورهای کوچک نفوذ نموده و آن ها را تحت اوامر خود قرار دهند (جزایری، ۱۳۸۲، ص ۳۱).

تهدیدات اقتصادی: جرایم سازمان‌یافته از جمله تهدیدات امنیتی به شمار می‌روند که برابری و نظم اقتصادی در یک جامعه را با چالش روبه‌رو می‌سازد، چرا که از جمله آثار آن می‌توان به کاهش سرمایه‌گذاری در امور زیربنایی و اقتصادی آن کشور، عدم امکان اعمال سیاست‌های پولی، مالی بازرگانی به صورت صحیح و کامل، توزیع ناعادلانه فرصت‌های اقتصادی و نیز درآمدهای کلان نامشروع، فرار سرمایه‌گذاری، عدم وجود رقابت سالم اقتصادی از جمله ناامنی‌ها و تهدیدات اقتصادی جرایم سازمان‌یافته در یک کشور به حساب می‌آیند (باقرزاده، ۱۳۸۶، ص ۳۹).

تهدیدات اجتماعی فرهنگی: وقوع جرایم مختلف در جامعه اگر تمام علت سلب یا کاهش امنیت اجتماعی به شمار نیاید، بدون تردید یکی از مهم‌ترین علل آن محسوب می‌گردد. در واقع رابطه وقوع ارتکاب جرم و تحقق امنیت اجتماعی معکوس است و در این میان جرایم سازمان‌یافته جایگاه بالاتری دارند (سلیمان‌پناه، ۱۳۸۴، ص ۱۲۳).

در کنار تهدیدات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جرایم سازمان‌یافته، این جرایم امنیت نظامی و محیط زیست را نیز به صورت محدود مورد مخاطره قرار می‌دهند؛ به عبارت دیگر قاچاق سلاح گرم و قاچاق مواد هسته‌ای، امنیت نظامی در جامعه بین‌الملل را مورد مخاطره قرار می‌دهد.

جمع‌بندی ادبیات و مدل مفهومی تحقیق: مستند به ادبیات موجود، عوامل تهدیدزای حوزه امنیت عمومی ناشی از جرایم سازمان‌یافته را می‌توان بر اساس عوامل زیر بیان نمود: در صورتی که مرجع امنیت عمومی را در سه بعد مادی، ذهنی و نهادی قرار دهیم، مبرهن است که عموم در محیط امنیت عمومی، مرجع امنیت، است. به عبارت دیگر، آنچه باید از تهدید جدی مصون بماند، عموم است و عموم همان چیزی است که باید امنیتش تأمین گردد.

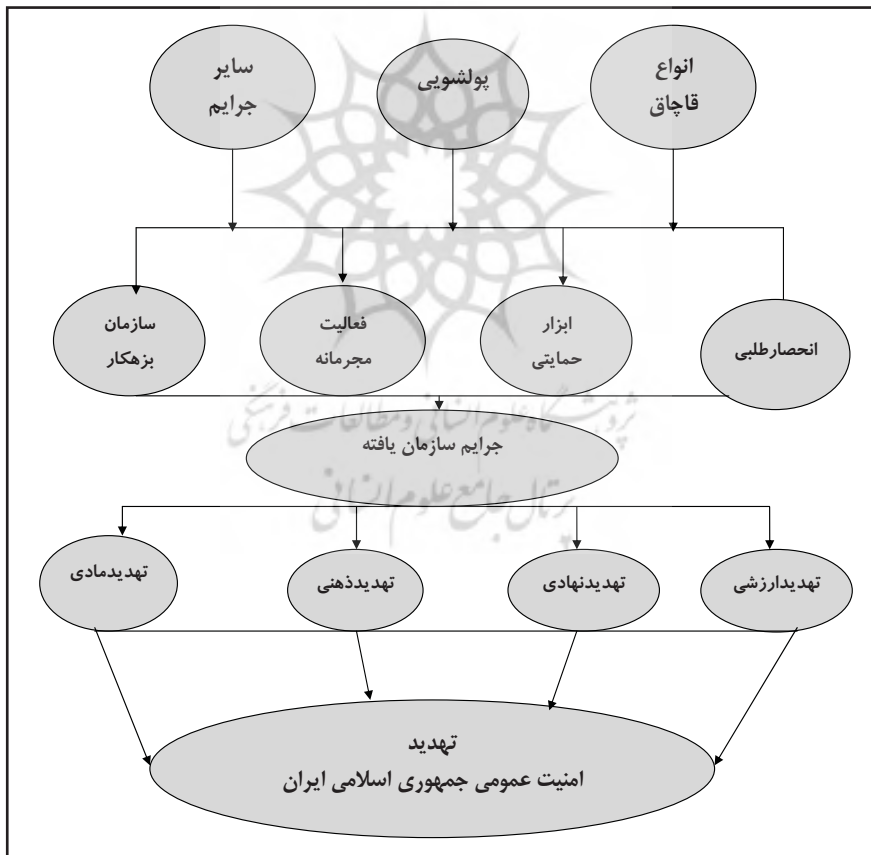
بعد مادی: پایگاه‌های فیزیکی و مادی امنیت در لایه‌های مختلف همواره مورد توجه بوده است. دلیل این امر آن که وجوه مادی و فیزیکی، عینی و ملموس هستند و بقا یا عدم بقای آن‌ها به راحتی مفهوم است. این بعد شامل حیات، آسایش، اموال، حیثیت و اعراض مردم می‌باشد.

بعد ذهنی و ایده: بخشی از مرجع امنیت در سطوح گوناگون، به وجه ذهنی یا ایده مرجع امنیت باز می‌گردد. در واقع ایده مرجع نیز ملاک امنیت قرار می‌گیرد. امنیت یا تهدید ایده مرجع معیار امنیت یا ناامنی در محیط مفروض است. ظاهراً «نظم عمومی و اخلاق حسنه» مهم‌ترین ایده امنیت عمومی است که به چالش کشیدن جدی آن به معنای تهدید امنیت عمومی می‌باشد.

وجه نهادی: وجوه مرجع امنیت عمومی به ویژه وجه ذهنی آن در نهادهای امنیت عمومی ظاهر می‌شوند. وجه نهادی مرجع امنیت از یک جهت به مرجع امنیت و از یک سو با سؤال مربوط به تأمین‌کننده امنیت

ارتباط دارد. فقدان بعد نهادی، یا نهادهای ضعیف به معنای فقدان امنیت یا درجاتی از ناامنی عمومی است. بنابراین، واقعیت امنیت و احساس امنیت عمومی از یک جهت به موقعیت پلیس، اقتدار آن و درک بازیگران امنیتی و مردم از این موقعیت بستگی دارد و به این دلیل نقش پلیس در امنیت عمومی به عنوان شاخص امنیت عمومی قرار گرفته و این رویکرد بیشتر به نقش تأمین کننده این سطح از امنیت توجه دارد، که در آن پلیس مرکز ثقل مسأله امنیت عمومی قرار می گیرد. پلیس و سایر نهادها مانند امدادرسان ها در این بخش قرار می گیرند (ره پیک، ۱۳۸۶، ص ۷۹).

بعد ارزشی: این بعد از امنیت عمومی مباحثی مانند هنجارهای اسلامی جامعه، ایدئولوژی اسلامی، اخلاق اسلامی، رشد فضایل و حقوق مدنی و انسان را مورد توجه قرار می دهد. بر این اساس مدل مفهومی تحقیق به شکل نمودار ۱ ارائه می گردد.

نمودار ۱. مدل مفهومی تحقیق

در این راستا با استفاده از استعاره پنجره‌های شکسته که عدم توجه به نقاط رها شده را موجب پرداخت هزینه‌های مقابله‌ای زیادی می‌داند، می‌بایست به این مهم توجه نمود که جرایم سازمان یافته موجب کارکردها و پیامدهای مثبت‌زدا و ناامن کننده بسیاری هستند که در صورت عدم توجه به آنها، تأثیر بسزایی را بر امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران وارد می‌کند. بنابراین شناخت تهدیدات ناشی از این گونه جرایم و بررسی آثار آن بر این بعد از امنیت می‌تواند بر امنیت ملی کشور نیز مؤثر باشد. از این منظر این توجه از یک سو مبارزه با مفاسد اقتصادی - اجتماعی را در بر می‌گیرد و از سوی دیگر اقدامات جمهوری اسلامی ایران در مبارزه بی‌امان با قاچاقچیان بین‌المللی موادمخدر در سطح جهان را که نمونه بارزی از مقابله با تأثیرات جرایم سازمان یافته فراملی در بعد امنیت عمومی کشور بشمار آورد را شامل می‌گردد. با توجه به موارد مطرح شده این پژوهش به دنبال پاسخ به سؤالات ذیل می‌باشد:

- ◆ امنیت عمومی در جمهوری اسلامی ایران دارای چه شاخص‌هایی است؟
- ◆ مهمترین ویژگی‌های جرایم سازمان یافته کدامند؟
- ◆ جرایم سازمان یافته چگونه بر امنیت عمومی تأثیر می‌گذارند؟
- ◆ تهدیدات ناشی از جرایم سازمان یافته علیه امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

روش

این تحقیق از نوع کاربردی بوده که با روش توصیفی همبستگی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه خبرگان و صاحب‌نظران حقوقی، قضایی و پلیسی و صاحب‌نظران امنیتی که دارای حداقل ۱۰ سال سابقه مسئولیت در رده‌های مدیریتی بوده می‌باشند. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و پرسشنامه‌ای با پایایی ۰/۸۵ و روایی آن مورد تأیید اساتید و صاحب‌نظران بوده، استفاده گردیده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی و آزمون‌های آماری استنباطی شمال آزمون همبستگی پیرسون و تی، استفاده شده و نرم‌افزارهای لیزرل و SPSS مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

یافته‌ها

در این بخش یافته‌های تحقیق ارائه می‌گردند؛ لازم به ذکر است که برای این منظور در ابتدا سوال تحقیق بیان و در ادامه مبتنی در داده‌های جمع‌آوری شده و تحلیل آن‌ها، به پرسش‌ها پاسخ داده می‌شود.

پرسش اول: امنیت عمومی در جمهوری اسلامی ایران دارای چه شاخص‌هایی است؟
برای مفهوم امنیت عمومی چهار مؤلفه در نظر گرفته شده است و برای سنجش هر مؤلفه از شاخص‌های گوناگونی به شرح ذیل استفاده گردیده است:

الف - مؤلفه مادی تا چه میزان بر امنیت عمومی تأثیر گذار است؟

برای سنجش مؤلفه مادی از شاخص‌هایی استفاده نموده که با استفاده از آزمون t مورد تحلیل قرار گرفته‌اند.

جدول ۱: شاخص‌های مؤلفه مادی امنیت عمومی

شاخص	میانگین	مقدار T	سطح معناداری	نتیجه
مصونیت جانی افراد	۴/۱	۶/۹۰	۰۰۰	تأیید می‌شود
مصونیت مالی افراد	۴	۶/۱۶	۰۰۰	تأیید می‌شود
امنیت شغلی و معیشتی	۳/۹	۴/۱۵	۰۰۰	تأیید می‌شود
حفاظت و رعایت حقوق مشروع فردی و اجتماعی	۴/۱	۵/۳۸	۰۰۰	تأیید می‌شود
فضای مناسب سرمایه گذاری	۴/۱۵	۵/۵۱	۰۰۰	تأیید می‌شود
برخوردراری از سلامت و رفاه	۴/۱۵	۴/۹۴	۰۰۰	تأیید می‌شود
امنیت غذا و تغذیه	۳/۹	۴/۴۱	۰۰۰	تأیید می‌شود
بکارگیری درآمدهای عمومی	۳/۹۵	۴/۷	۰۰۰	تأیید می‌شود
رفاه اجتماعی افراد	۴/۲	۵/۳۳	۰۰۰	تأیید می‌شود
توزیع مناسب درآمد	۴/۱	۵/۸	۰۰۰	تأیید می‌شود

برای سنجش میزان تأثیر مؤلفه مادی از رگرسیون استفاده نموده و نتایج ذیل به دست آمده است:

جدول ۲: سنجش میزان تأثیر مؤلفه مادی

مؤلفه	تعداد	R	R ^۲	F	T	B	Bata	سطح معناداری
مادی	۲۰	۰/۸۱۱	۰/۶۵۸	۳۳/۵۹	۵/۸۸	۲/۳۱	۰/۸۱۱	۰۰۰

جدول ۲ نشان می‌دهد با توجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۵ است و F و T محاسبه شده بزرگتر از F و T جدول است عوامل مادی بر امنیت عمومی تأثیر گذار است. با توجه به میزان R^۲ یعنی ضریب تعیین می‌توان گفت میزان تأثیر مؤلفه مادی بر امنیت عمومی ۰/۶۵۸ است؛ یعنی ۰/۶۵۸ درصد امنیت عمومی ناشی از عوامل مادی است.

ب - مؤلفه ذهنی تا چه میزان بر امنیت عمومی تأثیر گذار است؟

برای سنجش مؤلفه‌های ذهنی از ۱۰ شاخص استفاده شده است که با استفاده از آزمون میانگین مورد تحلیل قرار گرفته‌اند.

جدول ۳. شاخص های مؤلفه ذهنی امنیت عمومی

شاخص	میانگین	مقدار T	سطح معناداری	نتیجه
توسعه قانون گذاری	۴/۰۵	۶/۱۸	...	تأیید می شود
انضباط اجتماعی	۳/۸	۵/۱۴	...	تأیید می شود
وجدان کاری	۳/۹	۶/۱۸۵	...	تأیید می شود
مردم سالاری	۳/۹۵	۶/۹۹۰	...	تأیید می شود
احساس امنیت	۴/۰۵	۵/۲۰	...	تأیید می شود
از بین رفتن ترس و هراس	۴/۲	۶/۹۰	...	تأیید می شود
احساس رضایتمندی	۴/۱۵	۵/۷۷	...	تأیید می شود
حاکمیت قانون	۴/۱۵	۵/۶	...	تأیید می شود
نظم و انضباط در جامعه	۴/۵	۶/۶۸	...	تأیید می شود
اقتدار و ثبات اجتماعی	۴/۳۵	۶/۸۹	...	تأیید می شود

برای سنجش میزان تأثیر مؤلفه ذهنی از آزمون رگرسیون استفاده نموده و نتایج ذیل به دست آمده است؟

جدول ۴. سنجش میزان تأثیر مؤلفه ذهنی

مؤلفه	تعداد	R	R ^۲	F	T	B	Bata	سطح معناداری
ذهنی	۲۰	۰/۶۶۵	۰/۴۴۲	۱۴/۲	۳/۷۷	۲/۶۹	۰/۶۶۵	...

جدول ۴ نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۵ است و F و T محاسبه شده بزرگتر از F و T جدول می باشند، مؤلفه های ذهنی بر امنیت عمومی تأثیر دارند و با توجه به میزان R^۲ یعنی ضریب تعیین می توان گفت میزان تأثیر مؤلفه های ذهنی بر امنیت عمومی ۰/۴۴۲ درصد است؛ یعنی ۰/۴۴۲ درصد امنیت عمومی ناشی از مؤلفه های ذهنی است.

ج - مؤلفه نهادی تا چه میزان بر امنیت عمومی تأثیرگذار هستند:

برای سنجش مؤلفه های نهادی از ۱۱ شاخص استفاده شده است که با استفاده از آزمون میانگین تک نمونه مورد تحلیل قرار گرفته اند.

جدول ۵. شاخص‌های مؤلفه نهادی امنیت عمومی

نتیجه	سطح معناداری	مقدار T	میانگین	شاخص
تأیید می‌شود	۰۰۰	۷/۴۲	۴/۳۵	بهره‌گیری دولت از توان خود
تأیید می‌شود	۰۰۰	۵/۳۶	۴/۱۰	ایجاد نهادهای متفاوت
تأیید می‌شود	۰۰۰	۴/۹۷	۴/۰۵	تقویت نهادهای موجود
تأیید می‌شود	۰۰۰	۴/۵۹	۴	افزایش سطح اقتدار پلیس
تأیید می‌شود	۰۰۰	۶/۸	۴/۱	شفاف سازی
تأیید می‌شود	۰۰۰	۵/۷۷	۴/۱	دسترسی به قوانین
تأیید می‌شود	۰۰۰	۲/۶۰	۴/۲۵	مقابله با جرایم
تأیید می‌شود	۰۰۰	۴/۹۷	۴/۸۵	احیای حقوق مردم توسط قوه قضائیه
تأیید می‌شود	۰۰۰	۲/۲۳	۴/۰۵	تضمین فرآیندهای اقدامی هر نهاد
تأیید می‌شود	۰۰۰	۱۱/۹۶	۴/۳	سرعت، دقت و صحت نهادهای اجرایی
تأیید می‌شود	۰۰۰	۹/۴۴	۳/۷	تعیین دقیق مسئولیت هر نهاد

برای سنجش میزان تأثیر مؤلفه نهادی بر امنیت عمومی از آزمون رگرسیون استفاده نموده و نتایج ذیل به دست آمده است:

جدول ۶. سنجش میزان تأثیر مؤلفه نهادی

مؤلفه	تعداد	R	R ^۲	F	T	B	Bata	سطح معناداری
نهادی	۲۰	۰/۸۸۳	۰/۷۷۹	۶۳/۵	۷/۹۷	۳/۱۹	۰/۸۸۳	۰۰۰

جدول ۶ نشان می‌دهد با توجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۵ است و F و T محاسبه شده بزرگتر از F و T جدول می‌باشند، مؤلفه‌های نهادی بر امنیت عمومی تأثیرگذار هستند و با توجه به میزان R^۲ یعنی ضریب تعیین می‌توان گفت میزان تأثیر مؤلفه نهادی بر امنیت عمومی ۰/۷۷۹ درصد است یعنی ۰/۷۷۹ درصد امنیت عمومی ناشی از عوامل نهادی است.

د - مؤلفه ارزش‌ها تا چه میزان بر امنیت عمومی تأثیرگذار است؟

برای سنجش مؤلفه ارزش‌ها از ۷ شاخص استفاده نموده که با استفاده از آزمون میانگین مورد تحلیل قرار گرفته‌اند.

جدول ۷: شاخص‌های مؤلفه ارزشی امنیت عمومی

شاخص	میانگین	مقدار T	سطح معناداری	نتیجه
هنجارهای جامعه	۳/۹۵	۵/۱۴	...	تأیید می‌شود
مبانی اساسی	۴	۴/۵۹	...	تأیید می‌شود
ایدئولوژی	۴/۱	۷/۶۷	...	تأیید می‌شود
اخلاق اسلامی	۴/۳۵	۶/۴۶	...	تأیید می‌شود
رشد فضایل	۳/۷۵	۳/۱	...	تأیید می‌شود
کیفیت زندگی	۳/۴	۱/۳۶۱	...	تأیید می‌شود
حقوق مدنی و انسانی	۴/۱	۳/۹۲	...	تأیید می‌شود

با توجه به اینکه سطح معناداری شاخص شماره ۶ یعنی کیفیت زندگی بیشتر از ۰/۰۵ است برای سنجش مؤلفه ارزش‌ها تأیید نمی‌گردد.

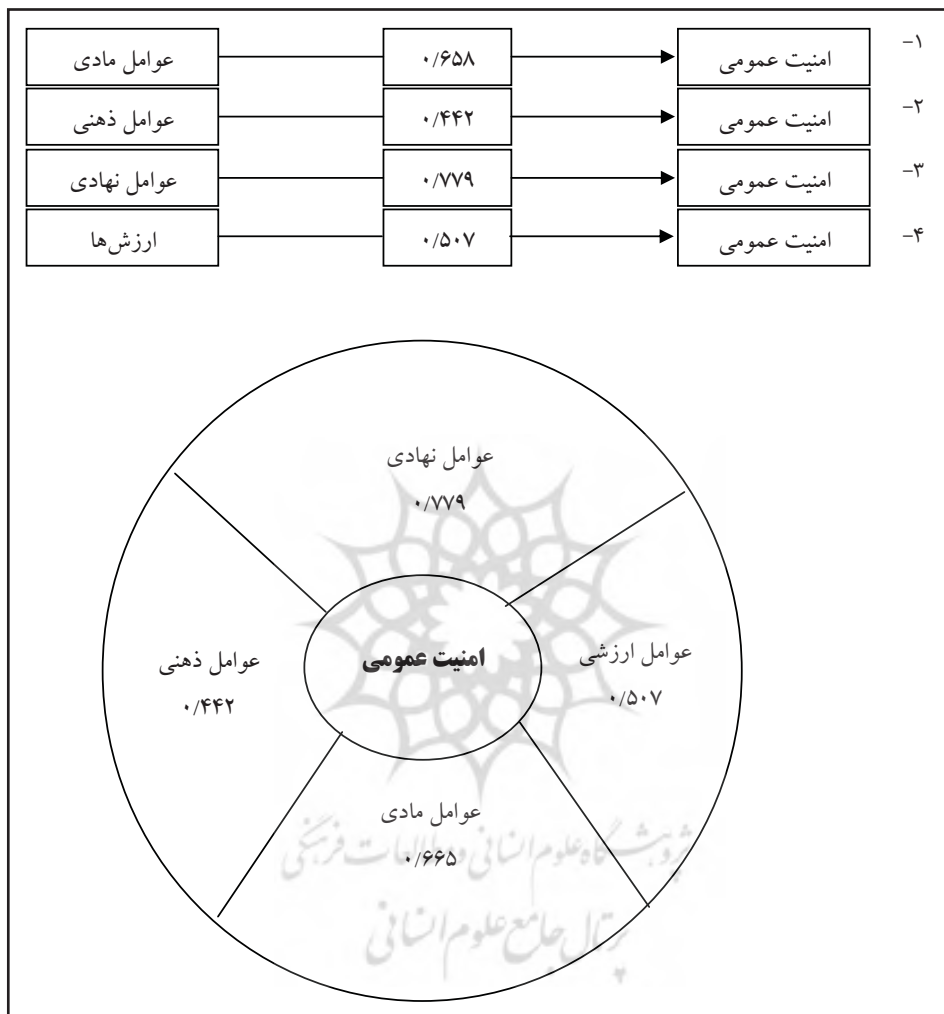
برای سنجش میزان تأثیر مؤلفه ارزش‌ها از آزمون رگرسیون استفاده نموده و نتایج ذیل به دست آمده است؟

جدول ۸: سنجش میزان تأثیر مؤلفه ارزشی

مؤلفه	تعداد	R	R ^۲	F	T	B	Bata	سطح معناداری
ارزش‌ها	۲۰	۰/۷۷۹	۰/۵۰۷	۲۷/۸۵	۵/۲	۱/۹۷	۰/۷۷۹	...

جدول ۸ نشان می‌دهد با توجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۵ است و F و T محاسبه شده بزرگتر از F و T جدول می‌باشند، در نتیجه ارزش‌ها بر امنیت عمومی تأثیرگذار است و با توجه به میزان R^۲ یعنی ضریب تعیین می‌توان گفت میزان تأثیر مؤلفه ارزش‌ها بر امنیت عمومی ۰/۵۰۷ درصد است یعنی ۰/۵۰۷ درصد امنیت عمومی ناشی از توجه به ارزش‌ها است.

نمودار ۲. مدل امنیت عمومی در جمهوری اسلامی ایران

پرسش دوم: مهم‌ترین ویژگی‌های جرایم سازمان یافته کدامند؟

برای جرایم سازمان یافته چهار مؤلفه در نظر گرفته شده که ویژگی‌های هر مؤلفه به شرح ذیل می‌باشد:

الف - سازمان بزهکار دارای چه ویژگی‌هایی می‌باشد؟

برای پاسخ به این سؤال از آزمون T استفاده نموده و نتایج ذیل به دست آمده است.

جدول ۱۰: ویژگی های سازمان بزهکار

نتیجه	سطح معناداری	مقدار T	میانگین	شاخص
تأیید می شود	...	۶/۱۴	۴/۲۵	ساختار سازمانی
تأیید می شود	...	۵/۶۲	۴	استمرار جرم در طول سازمان
تأیید می شود	...	۴۱۷	۳/۹۵	قدرت مرکزی
تأیید می شود	...	۱۱/۴۶	۴/۵۵	سلسله مراتبی بودن
تأیید می شود	...	۵/۲۲	۴/۲۵	دارا بودن قواعد و مقررات الزام آور
تأیید می شود	...	۶/۹۰۲	۴/۱۵	دارا بودن تقسیم کار ویژه
تأیید می شود	...	۷/۹۳	۴/۳	عضوگیری براساس معیارهای خاص و سری
تأیید می شود	...	۵/۳۳	۴/۲	تعهد زیاد و وفاداری به سازمان
تأیید می شود	...	۴/۲۷	۴/۰۵	رازداری اعضا به حفظ اطلاعات سازمان
تأیید می شود	...	۱۰/۶۴	۴/۱۸	جمع

همانطور که در جدول ۱۰ آمده است برای ویژگی های سازمان بزهکار ۹ شاخص تهیه و تدوین شده که با توجه به اینکه سطح معناداری برای همه شاخص ها کوچکتر از ۰/۰۵ است از نظر خبرگان این شاخص ها مورد تأیید می باشد.

ب - فعالیت های مجرمانه دارای چه ویژگی هایی می باشند؟

برای پاسخ به این سؤال ۱۲ شاخص در نظر گرفته شده که پس از سنجش و تحلیل آن ها نتایج ذیل حاصل شده است.

جدول ۱۱: ویژگی های فعالیت های مجرمانه

نتیجه	سطح معناداری	مقدار T	میانگین	شاخص
تأیید می شود	...	۴/۵۹	۴	بهره گیری از ضعف قوانین
تأیید می شود	...	۶/۳۲	۴/۱۵	فعالیت مستمر در جهت تحصیل منافع مادی
تأیید می شود	...	۷/۸	۴/۲۵	تمرکز و توجه به فراهم نمودن کالا یا خدمات متنوعه
تأیید می شود	...	۸/۵۴	۴/۴۵	بهینه ساختن فعالیت ها یا منافع سازمان و یا حفظ اقتدار
تأیید می شود	...	۹/۴۴	۴/۴۵	عملیات فراملی و ارتباط گسترده با گروه های مشابه خارجی

ادامه جدول ۱۱: ویژگی‌های فعالیت‌های مجرمانه

تأیید می‌شود	...	۳/۸	۴/۸۵	بالا بودن حجم فعالیت‌های مجرمانه
تأیید می‌شود	...	۴/۰۴	۳/۸۵	سطح بالای سوددهی
تأیید می‌شود	...	۷/۰۹	۳/۹۵	ارتکاب فساد اداری برای پیشبرد اهداف
تأیید می‌شود	...	۸/۸۵	۴/۴۰	انجام سطح وسیع تظهير پول
تأیید می‌شود	...	۶/۲۴	۴/۳۰	داشتن اثر منفی حضور بر سایر فعالیت‌ها
تأیید می‌شود	...	۷/۵۵	۴/۱	تأثیر بر افزایش سطح جرایم دیگر
تأیید می‌شود	...	۱۱/۰۲۰	۴/۲۰۰	فعالیت‌های مجرمانه

همان‌طور که مشاهده می‌شود با توجه به اینکه مقدار T محاسبه شده برای شاخص‌ها بزرگتر از ۱/۹۶ است و سطح معناداری نیز کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد، همه شاخص‌ها مورد تأیید می‌گردد و در مجموع نیز این امر صدق می‌کند.

ج - ابزارهای حمایتی دارای چه مشخصه‌هایی می‌باشند؟

برای پاسخ به این سؤال ۹ شاخص در نظر گرفته شده و پس از اندازه‌گیری آن‌ها نتایج ذیل به دست آمده است.

جدول ۱۲. مشخصه‌های ابزارهای حمایتی

نتیجه	سطح معناداری	مقدار T	میانگین	شاخص
تأیید می‌شود	...	۴/۴۷	۴/۰۵	بهره‌گیری از تجهیزات نوین
تأیید می‌شود	...	۴/۳۴	۳/۸۵	ارتباط سازمان‌های بزهکار با یکدیگر
تأیید می‌شود	...	۵/۶۸	۴/۰۵	قدرتمند بودن
تأیید می‌شود	...	۵/۵۹	۳/۹۵	وجود سرمایه گسترده و قابل توجه
تأیید می‌شود	...	۵/۲۹	۴/۰۵	سطح بالای سوددهی
تأیید می‌شود	...	۱۰/۴۶	۴/۴	ارتکاب فساد برای پیشبرد اهداف
تأیید می‌شود	...	۱۳/۵۸	۴/۵۵	استفاده از ارباب و خشونت
تأیید می‌شود	...	۱۰/۴۶	۴/۴	حمایت سایر افراد ذی‌نفوذ
تأیید می‌شود	...	۱۳/۴۵	۴/۱۶۲	ابزار حمایتی

با توجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است و برای همه شاخص‌ها مقدار T محاسبه شده از ۱/۹۶ بزرگتر است، همه ویژگی‌های ابزارهای حمایتی تأیید می‌شوند.

د - انحصارطلبی دارای چه ویژگی‌هایی می‌باشد؟

برای سنجش مشخصه‌های انحصارطلبی از ۸ شاخص استفاده شده که پس از سنجش آن‌ها نتایج ذیل به دست آمده است:

جدول ۱۳. مشخصه‌های انحصارطلبی

نتیجه	سطح معناداری	مقدار T	میانگین	شاخص
تأیید می‌شود	۰۰۰	۸/۷۱	۴/۲۰	تضاد منافع با سایر سازمان‌های بزه‌کار
تأیید می‌شود	۰۰۰	۶/۵۷	۴/۲۵	نفوذ عوامل در دیگر سازمان‌های بزه‌کار
تأیید می‌شود	۰۰۰	۵/۱	۴/۵۰	بهره‌گیری از خورده فرهنگ‌های خاص
تأیید می‌شود	۰۰۰	۶/۱۸	۴/۳۵	سعی در حذف رقیب
تأیید می‌شود	۰۰۰	۷/۹۳	۴/۲	تقسیم منافع حاصل از جرم
تأیید می‌شود	۰۰۰	۳/۹۴	۴/۲۵	انحصارگر
تأیید می‌شود	۰۰۰	۴/۷	۳/۸۵	غیرایدئولوژیک بودن
تأیید می‌شود	۰۰۰	۱۰/۷۱۵	۴/۲۲	انحصارطلبی

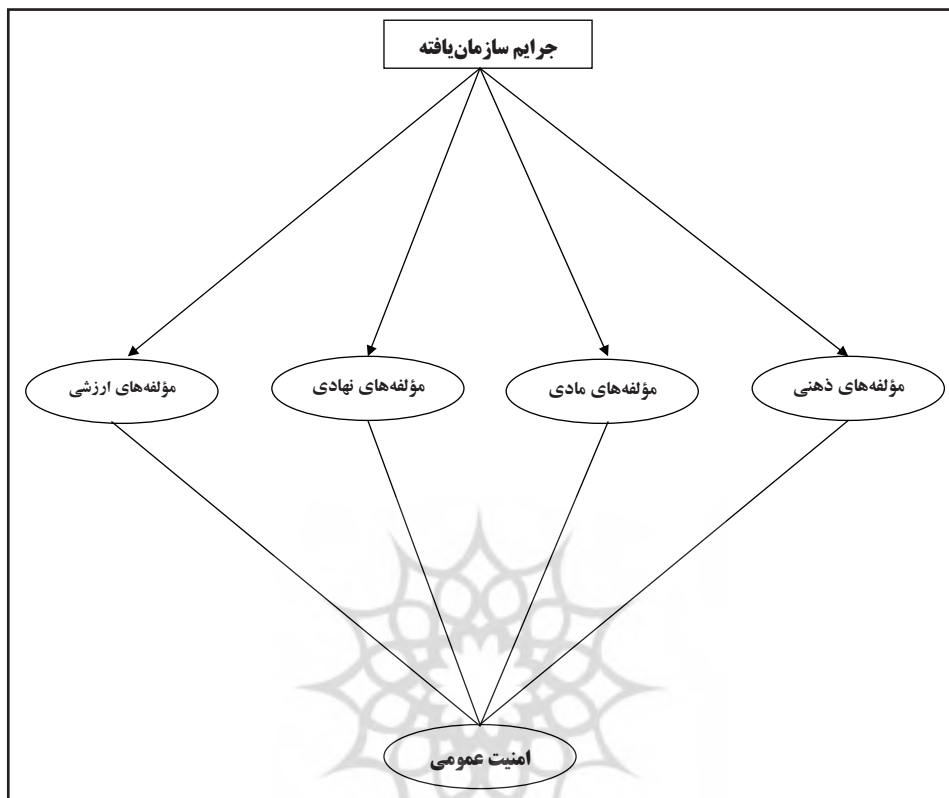
همان‌طور که در بالا آمده است تمامی شاخص‌ها با توجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است و مقدار T بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد، تأیید می‌گردند.

پرسش سوم: جرایم سازمان یافته چگونه بر امنیت عمومی تأثیر می‌گذارند؟

برای پاسخ به این سؤال از آزمون همبستگی استفاده نموده‌ایم که در این آزمون مشخص شده است جرایم سازمان یافته از طریق تأثیرگذاری بر مؤلفه‌های مادی، ذهنی، نهادی و ارزشی بر امنیت عمومی تأثیر می‌گذارد.

جدول ۱۴. ماتریس همبستگی بین مؤلفه‌های امنیت و جرایم سازمان یافته

ارزشی	نهادی	ذهنی	مادی	مقادیر	
۰/۶۵۸	۰/۵۵۱	۳/۸۰	۰/۶۶۲	ضریب همبستگی	جرایم سازمان یافته
۰۰۲	۰/۰۱۲	۰۰۹	۰۰۱	سطح معناداری	

نمودار ۳. همبستگی مؤلفه‌های امنیت عمومی و جرایم سازمان یافته

پرسش چهارم: تهدیدات ناشی از جرایم سازمان یافته علیه امنیت عمومی کدامند؟ برای پاسخ به این سؤال مصادیق در سه بخش قاچاق، پولشویی و سایر جرایم احصاء و مورد سنجش قرار گرفته‌اند و سپس با آزمون رگرسیون میزان تأثیر آن‌ها را بر امنیت عمومی بررسی نموده‌ایم:

جدول ۱۴: ماتریس همبستگی بین مؤلفه‌های امنیت و جرایم سازمان یافته

مصادیق	R	R ^۲	Bata	B	سطح معناداری
قاچاق	۰/۶۴۷	۰/۴۱۹	۰/۲۰۵	۰/۶۷۶	۰/۰۰۰
پولشویی			۰/۲۴۲	۰/۷۸۶	۰/۰۰۰
سایر جرایم			۰/۵۹۴	۱/۹۵	۰/۰۰۰

باتوجه به اینکه سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است این عوامل بر امنیت عمومی تأثیرگذار هستند و مقدار R^2 برابر ۰/۴۱۹ نشان می‌دهد میزان این تأثیر ۰/۴۹۱ می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

این تحقیق با هدف شناسایی شاخص‌های مولفه‌های چهارگانه امنیت عمومی در ایران و شناخت چگونگی تأثیر گذاری جرایم سازمان‌یافته بر آن صورت گرفت تا در نهایت و مبتنی بر نتایج تحقیق بتوان تهدیدات ناشی از جرایم سازمان‌یافته علیه امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران را احصاء نمود. اینک در پایان مقاله به نتایج اجرای تحقیق اشاره می‌گردد:

امنیت عمومی در ایران با چهار مؤلفه مطرح که شاخص‌های هر یک بر اساس این تحقیق استخراج گردید به این شرح است:

شاخص‌های مؤلفه نهادی به ترتیب اولویت عبارتند از: نقش قوه قضاییه در احقاق حقوق مردم، مقابله با جرایم مؤثر بر امنیت عمومی، پشتیبانی از اقدام‌های نهادهای مرتبط، افزایش سطح اقتدار پلیس، سرعت، صحت و دقت نهادهای اجرایی، تعیین دقیق مسئولیت هر نهاد در اقدام، در اختیار داشتن قوانین مورد نیاز، شفاف‌سازی وظایف نهادهای اجرایی. این شاخص‌ها در بعد ذهنی موارد زیر را شامل می‌شود: نهادینه شدن انضباط اجتماعی، احساس امنیت؛ حاکمیت قانون و مقررات؛ نظم و انضباط اجتماعی؛ احساس رضایتمندی و اطمینان خاطر نسبت به شهروندان، دولتمردان و نهادهای مسئول؛ توسعه قانونگرایی از بین بردن هر گونه ترس و هراس. شاخص‌های مؤلفه ارزشی را اخلاق اسلامی؛ رشد فضایل اسلامی؛ هنجارهای جامعه؛ حقوق مدنی و انسانی؛ ایدئولوژی اسلامی تشکیل می‌دهند و در بعد مادی شاخص‌ها امنیت جانی؛ امنیت مالی؛ حفاظت و رعایت حقوق مشروع فردی و اجتماعی، امنیت شغلی و برخورداری از سلامت مورد توجه‌اند.

نتایج پژوهش در مورد ویژگی‌های جرایم سازمان‌یافته نیز نشان دادند که سازمان بزهکار را می‌توان با دارا بودن قواعد و مقررات الزام‌آور؛ قوی بودن سلسله‌مراتب و سازمان؛ قدرت مرکزی؛ وفاداری زیاد به سازمان تشخیص داد. انحصارطلبی در چنین سازمانی با تقسیم نمودن منافع حاصل از جرم؛ سعی در حذف رقیب؛ نفوذ عوامل در دیگر سازمان‌های بزهکار؛ بهره‌گیری از خرده‌فرهنگ خاص؛ تضاد منافع با سایر سازمان‌های بزهکار شناخته می‌شود. همچنین قدرتمند بودن؛ ارتباط سازمان‌های بزهکار با یکدیگر؛ بهره‌گیری از فناوری‌های نوین؛ وجود سرمایه گسترده و قابل توجه و استفاده از ارباب و خشونت. از ویژگی‌های ابزارهای حمایتی چنین سازمان‌هایی است. بالا بودن حجم فعالیت‌های مجرمانه؛ تأثیر بر افزایش سطح جرایم دیگر، انجام سطح وسیع تطهیر پول؛ افزایش سطح فعالیت‌ها علیه منافع سازمان یا

قدرت؛ تمرکز و توجه به فراهم نمودن کالا یا خدمات ممنوعه نیز ویژگی فعالیت‌های مجرمانه را تشکیل می‌دهند.

مصادیق جرایم سازمان‌یافته را نیز انواع قاچاق شامل سوخت؛ سلاح و مهمات و مواد منفجره؛ تهیه، تولید و توزیع و مصرف مواد مخدر و داروهای روانگردان؛ قاچاق کالا؛ مشروبات الکلی و قاچاق انسان؛ پول‌شویی با مظاهر تطهیر درآمدهای ناشی از جرم؛ تجارت غیرقانونی؛ جرایم گمرکی؛ جرایم بانکی؛ ورود درآمدهای نامشروع در نظام پولی و بانکی کشور تشکیل می‌دهند. البته این جرایم از مصادیق بارز و مستقیم جرم سازمان‌یافته به حساب می‌آیند. فساد اداری؛ شرکت‌های هرمی؛ جرایم رایانه‌ای و خانه‌های فساد، سایر مصادیق جرایم سازمان‌یافته‌اند.

نتایج تحقیق همین‌طور نشان دادند که مصادیق جرایم سازمان‌یافته بر مؤلفه‌های امنیت عمومی ایران اثرگذار است. به این ترتیب بیشترین میزان اثرگذاری منفی بر مؤلفه ذهنی، سپس ارزشی و بعد از آن مؤلفه نهادی و در نهایت بر مؤلفه مادی امنیت عمومی است. به عبارتی مصادیق جرایم سازمان‌یافته بر ابعاد ذهنی امنیت عمومی بیش از ابعاد عینی آن تهدید ایجاد می‌کند. این نتیجه در مورد ویژگی‌های جرایم سازمان‌یافته نیز صادق بوده و به ترتیب بیشترین میزان اثرگذاری، ابتدا مؤلفه ذهنی، مؤلفه ارزشی و بعد مؤلفه نهادی و در نهایت مؤلفه مادی امنیت عمومی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

نتایج تحقیق در مورد تهدیدات جرایم سازمان‌یافته برای امنیت عمومی ایران نیز نشان داد که مهم‌ترین تهدید این جرایم در بعد پولشویی به ترتیب اولویت شامل: تطهیر درآمدهای ناشی از جرم، تجارت غیرقانونی، جرایم گمرکی، جرایم بانکی و ورود درآمدهای نامشروع در نظام پولی و بانکی کشور می‌باشد. در بعد قاچاق به ترتیب قاچاق سوخت، قاچاق سلاح و مهمات و مواد منفجره، تهیه، تولید و توزیع و مصرف مواد مخدر و داروهای روانگردان، قاچاق کالا و قاچاق مشروبات الکلی می‌باشد. در مورد سایر جرایم، رشوه یا فساد اداری، شرکت‌های هرمی، تقلب در امور گمرکی، جرایم رایانه‌ای و خانه‌های فساد تهدیدات امنیت عمومی را تشکیل می‌دهند.

در پایان جدول ۱۵ مهم‌ترین نتایج تحقیق را به‌طور خلاصه ارائه نموده است.

- ◆ ایجاد بانک اطلاعاتی در رابطه با این قبیل باندها و شرارت‌ها، معرفی شاخه‌ها، شبکه‌ها برای برخورد با بهره‌گیری از روش‌های نوین؛
- ◆ ایجاد یک واحد اطلاع‌رسانی بین مراکز اینترپل کشورهای منطقه برای تبادل اطلاعات از آخرین شیوه و شگردهای مجرمین و سایر اطلاعات؛
- ◆ تبادل افسران پلیس بین‌الملل بر مبنای موافقت‌های دوجانبه به منظور توسعه همکاری‌های متقابل در میان تمام مراکز پلیس جنایی.
به منظور مبارزه با پول‌شویی پیشنهاد می‌گردد؛
- ◆ ایجاد یک سیستم جامع اداری و نظارتی جهت تعیین هویت صاحب منفعت، حفظ سوابق و گزارش انتقالات مشکوک؛
- ◆ ایجاد یک واحد اطلاعاتی به‌عنوان مرکز ملی جهت جمع‌آوری، تجزیه و توزیع اطلاعات مربوط به تطهیر پول؛
- ◆ همکاری با سازمان‌های منطقه‌ای، بین‌منطقه‌ای و سازمان‌های چندجانبه در مبارزه با تطهیر پولی به‌منظور ایجاد یک روش منظم داخلی و نظارتی؛
- ◆ همکاری مقامات قضایی، تطبیق‌کنندگان قانون و مقامات انتظامی، در امر مبارزه با تطهیر پول؛
وضع قوانین و اتخاذ تدابیر دیگر در خصوص عواقب عواید ناشی از جرم تطهیر پول.
به منظور مبارزه با فساد اداری پیشنهاد می‌گردد؛
- ◆ شناسایی بهترین شیوه‌ها برای پیشگیری و مهار فساد؛
- ◆ متناسب‌سازی ساختار نظام اداری؛
- ◆ فرهنگ‌سازی و تغییر باورهای فرهنگی مردم در انجام امور اداری خود؛
- ◆ کنترل نحوه گزینش کارکنان و جذب نیروهای با کیفیت.

منابع

منابع فارسی:

- افتخاری، اصغر (۱۳۸۵). *کالبدشکافی تهدید*. تهران: دانشکده و پژوهشکده فرماندهی و ستاد علوم دفاعی مرکز مطالعات امنیت ملی.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۰). *اقتدار ملی: جامعه‌شناسی سیاسی قدرت از دیدگاه امام خمینی رحمت‌الله علیه*. تهران: سازمان عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی.

باقرزاده، احد؛ (۱۳۸۶). *جرایم اقتصادی و پول شویی*. تهران: نشر مجد
پیکا، ژرژ. (۱۳۶۴). *جرم‌شناسی (علی حسین نجفی ابرندآبادی، مترجم)*. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
جزایری، مینا. (۱۳۸۲). *جرم پول شویی به‌عنوان یک جرم مستقل (مجموعه مقالات همایش بین‌المللی مبارزه با پول شویی)*. شیراز: وفاق.

ره پیک، سیامک (۱۳۸۵). *در امنیت عمومی. فصلنامه امنیت عمومی. سال ۱. شماره ۱*.
ره پیک، سیامک (۱۳۸۶). *نسبت امنیت فردی و امنیت عمومی. فصلنامه امنیت عمومی. سال ۲. شماره ۱ و ۲*.
سلیمان پناه. محمد جواد. (۱۳۸۴). *رابطه امنیت اجتماعی با ناامن‌سازی محیط جرم برای پیشگیری از ارتکاب جرایم. فصلنامه تخصصی معاونت اجتماعی ناجا. سال اول. شماره دوم و سوم*.

سلیمی، صادق (۱۳۸۲). *جنایات سازمان‌یافته فراملی*. تهران: انتشارات تهران صدا
سلیمی، صادق (۱۳۸۲). *جنایات سازمان‌یافته فراملی در کنوانسیون پالمو و آثار آن. مجله حقوقی، شماره ۲۹*.
صدیق سروستانی، رحمت‌الله (۱۳۷۹). *فراتحلیل مطالعات انجام شده در حوزه آسیب‌شناسی اجتماعی در ایران. فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۱۵، ۷۶-۱۰۱*.

فرخجسته، هوشنگ (۱۳۸۰). *بررسی ایستارها و ذهنیت‌ها در ایران و ارتباط آن‌ها با امنیت*. شهر.
نونزاد، مسعود (۱۳۷۷). *راهی به سوی توسعه پایدار. فصلنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی. سال دوازدهم. شماره ۱۱-۱۲*.

منابع انگلیسی:

Petrakis, G. J. (1995). *Organized crime today*. [Brown & Benchmark Publishers](#).

Palmer, B., & McGillicuddy, L. (1991). *Organised crime*. Australia: Australian Institute of Criminology